

# Синтакса

(синтаксичке јединице: комуникативна реченица, предикатска реченица, реч, синтагма)

(вежбања)

1. Шта је то **комуникативна** реченица?

---

---

2. Реченица у **ужем смислу** је назив за:

а) комуникативну реченицу

б) предикатску реченицу

3. У следећем примеру одреди колико има **комуникативних**, а колико **предикатских** реченица:

*Подигни књиге, стави их на сто и излази напоље!*

---

---

4. Комуникативна реченица *Онај мали плави дечак из комишука прошле недеље је организовао фудбалски турнир за све комишје из насеља* је:

а) проста реченица

б) сложена реченица

5. **Клауза** је термин који се употребљава за означавање:

а) предикатске реченице

б) комуникативне реченице

6. Колико **комуникативних**, а колико **предикатских** реченица има у примеру:

*Марко је купио карте и позвао Ивана и Зорана, па су заједно отишли да гледају утакмицу.*

---

---

7. Одреди да ли је однос међу следећим предикатским реченицама **зависан** или **независан**:

*Ноћна се кандила гасе, а свежи јутарњи зрак прелеће долине мирне.*\_\_\_\_\_

*Пре него што је отишао на летовање, Зоран је одслушао предавања.*\_\_\_\_\_

8. Допиши **основни облик** променљивих лексема:

<b>Глаголи</b>	
<b>Именице</b> (и друге именичке речи: именичке заменице, неки бројеви)	
<b>Придеви</b> (и друге придевске речи: придевске заменице, редни и неки други бројеви)	
<b>Прилози са компарацијом</b>	

9. Анализирај следећу реченицу уписујући у табелу **морфосинтаксичке речи, врсту (и подврсту) речи, лексеме и граматички облик (морфолошке категорије)**:<sup>1</sup>

*Подигни књиге, стави их на сто и излази напоље!* (Д. Ковачевић, *Професионалац*)

<b>Морфосин- таксичке речи</b>	<i>Подигни</i>	<i>књиге</i>	<i>стави</i>	<i>их</i>	<i>на</i>	<i>сто</i>	<i>и</i>	<i>излази</i>	<i>напоље!</i>
<b>Врста (и подврста) речи</b>									

<sup>1</sup> Приликом анализе овог примера можеш се служити *Граматицом српског језика за гимназије и средње школе* Живојина Станојчића и Љубомира Поповића (Табела бр. 1, тачка 395 и 396).

Лексема									
Граматички облик (морфолошке категорије)									

10. У следећем примеру подвуци све **конституентске речи**:

*Иако је могла бити поноћ, иако је из мрачних облака грмело и севало, Исакович је ишао право, према светлости оних фењера у даљини, а није марио кишицу, која га је ударала у лице својим капљицама, јер је летње кише волео.*

11. У следећем примеру подвуци све **помоћне речи**:

*У том тренутку до ћелије пред којом су још седели фратар и младић дотрчао је стражар вичући младићево име. (И. Андрић, Проклета авлија)*

12. У наредној реченици подвуци **конституентске речи**, а заокружи **помоћне речи**:

*А сутрадан је заиста дошао чувар и рекао му да скупи своје ствари и да се спреми за путовање. (И. Андрић, Проклета авлија)*

13. Шта је синтагма?

---



---

14. Одреди **врсту, лексичко језгро синтагме и граматички облик главне речи у синтагми**:

Синтагма	Врста синтагме и лексичко језгро	Облик главне речи
<i>нови бицикл</i>		
<i>прилично напоран</i>		
<i>врло далеко</i>		
<i>читајући књигу</i>		

15. Подвуци **синтаксички центар (главну реч)** сваке од следећих синтагми:

*брзо трчање, врло полако, трчећи низ степенице*

### **Литература**

1. Ж. Станојчић, Љ. Поповић, *Граматика српског језика за гимназије и средње школе*, Београд, ЗУНС, 2008.
2. Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, Београд: Научна књига, 1974.